

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres referanse

Vår referanse 15/00103-31

Vår dato 23.06.2020

Fellesorganisasjonen (FO)

Mariboegs gate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

FOs innspill på høring om kompetanse i barnevernet

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen og profesjonsforbundet for over 30.000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

fo.no

FO ønsker innledningsvis å berømme departementet for mange gode forslag for å styrke kompetansen i barnevernet. Mange av forslagene er helt i tråd med det FO tidligere har spilt inn til departementet. FO vil likevel understreke at å styrke kompetansen i barnevernet ikke alene vil føre til en kvalitetsutvikling i barnevernet. I kombinasjon med kompetansekravet er det helt nødvendig å styrke bemanning og utvikle gode hjelpetiltak. FO har i likhet med flere andre aktører påpekt behovet for øremerkede midler og veiledende bemanningsnorm. Dette er også en viktig forutsetning for at ansatte skal ha anledning til å prioritere veiledning eller følge opp studenter som har praksisplass. Uten en helhetlig satsing vil et kompetanseløft i barnevernet bli vanskelig å gjennomføre.

Oppsummert er dette FOs hovedstandpunkt:

- FO støtter kompetansekrav både i barneverntjenesten og institusjonsbarnevernet, men ikke utformingen av kompetansekravene. Vi har flere kommentarer til de foreslåtte kompetansekravene fordi vi mener utformingen ikke vil bidra til å nå målet med kravene.
- FO støtter plikt til å tilby ansatte veiledning
- FO støtter plikt til å tilby praksisplass til studenter.

Før vi kommenterer på forslagene fra departementet vil vi si noe kort om autorisasjon og valg av utdanningsløp for mastergrad.

Autorisasjon

Departementet avviser å gå inn for en barnevernsspesifikk autorisasjonsordning for barnevernspedagoger og sosionomer. FOs utgangspunkt er en generell profesjonsautorisasjon, og vi er derfor enig i at en autorisasjonsordning ikke bør knyttes eksplisitt til barnevernfeltet. En profesjonsautorisasjon er viktig for rettssikkerhet for brukere av de ulike tjenester, kvalitetssikringsmulighet for arbeidsgivere ved ansettelse og krav til yrkesutøvelse og anerkjennelse av den enkelte profesjon på lik linje med helsepersonell.

Det er vanskelig å forstå argumentasjonen om at en generell profesjonsautorisasjon ikke har latt seg gjennomføre i barnevernet fordi «barnevernet ikke har bestemte begrensninger for hvilke profesjoner som har tilgang til yrket». Her blander departementet sammen yrke/profesjon og felt. Barnevernet er ikke et yrke, men et praksisfelt på linje med helse- og omsorgstjenestene som også har ansatt ulike profesjoner og yrkesgrupper.

FO anbefaler at barnevernspedagoger og sosionomer skal autoriseres etter modell av helsepersonelloven, og at dette knyttes til fullført bachelorutdanning og ikke til arbeid i et bestemt praksisfelt.

Integrert mastergrad og toårig masterpåbygning

FO støtter departementets argumentasjon for, og konklusjon om, at bachelor med toårig masterpåbygning skal være hovedmodell. Samtidig blir det interessant å følge utviklingen og evalueringen av forsøket med femårig integrert masterutdanning i barnevern ved UiA som skal supplere det tradisjonelle utdanningsløpet på 3+2 studieår. Dersom resultatet av denne evalueringen er positiv ser FO for seg at en kombinasjon av disse utdanningsløpene kan være en god måte å styrke og videreutvikle kompetansen i barnevernet på.

Kompetansekrav i kommunale barneverntjenester¹

En tverrfaglig barneverntjeneste er viktig for FO. Den har barnevernspedagoger og sosionomer som kjernekompetanse, men blant annet vernepleiere, jurister og psykologer vil ha viktig supplerende kompetanse. For eksempel vil det være viktig med vernepleiefaglig kompetanse når barnevernet møter foreldre med kognitive utfordringer, eller familier med barn med funksjonsnedsettelser. Imidlertid mener vi at oppgavene listet opp knyttet til kompetansekravet krever den helhetlige barnevernfaglig kompetansen som barnevernspedagoger og sosionomer har.

FO støtter at det skal være et kompetansekrav for oppgavene som listes opp i §2-1 a) til e). Vi støtter at det legges på masternivå med foreslåtte unntak, og vi stiller oss også bak iverksettingstidspunkt.

Vi stiller spørsmål ved om utformingen av kompetansekravet fungerer i tråd med det departementet beskriver som grunnlag for å innføre kompetansekrav. Slik departementet har utformet kompetansekravet åpner det for at kommunene kan tolke kompetansekravet nesten som de vil, og med en slik åpning kan man også stille spørsmålet om behovet for de barnevernfaglige masterne som er under utvikling.

Vi vurderer at departementets argumentasjon om nødvendigheten av å styrke saksbehandlingskompetansen i barnevernet mister sin tyngde når det i kompetansekravet åpner for «andre relevante utdanninger på tilsvarende nivå». FO er kritisk til at departementet på side 25 sidestiller kompetansen til barnevernspedagoger og sosionomer med de nye barnevernmasterne med «(...) jurister, psykologer og annet personell med helse- og sosialfaglig masterutdanning, pedagoger, sosialantropologer og enkelte andre utdanningsgrupper med kultur- eller minoritetskompetanse». I praksis vil det bety at kommunene kan ansette personer med master, men de behøver ikke ha kompetanse i barnevernsjuss, og heller ikke kompetanse i kompliserte skjønsmessige vurderingene som gjøres under saksbehandling i barnevernet.

Departementet argumenterer for at det er behov for å styrke den juridiske kompetansen i barnevernet. Samtidig begrunner de det å ikke innføre nasjonal

¹ Når det gjelder kompetansekrav for sakkyndige se vårt høringsvar om regulering av bruk av sakkyndige i barnevernssaker.

eksamen i barnevernsjuss med at masterne i barnevern som er under utvikling vil ivareta formålet med en slik eksamen. Det er et paradoks at så mange utdanninger vurderes å ha likeverdig kompetanse som barnevernspedagoger og sosionomer med mastere når departementets mål er å heve den barnevernfaglige kompetansen, inkludert den juridiske. Barnevernspedagoger og sosionomer har i grunnutdanningen jussundervisning med fokus på forvaltningsrettslig juridisk metode, barnevernlov og skjønnsvurderinger, samt annen barnevernfaglig relevant undervisning. Denne grunnkompetanse videreutvikles gjennom de barnevernmasterne som er under utvikling eller andre relevante mastere. Likevel kan de velges bort til fordel for, eller erstattes av, personer som knapt har tematisert barnevern under utdanning. Slik kompetansekravet er utformet kan kommunene altså velge å ansette en sosialantropolog foran en barnevernspedagog eller en sosionom med barnevernfaglig master.

FO støtter en tverrfaglig barneverntjeneste, men mener oppgavene listet opp i §2-1 a) til e) krever en spisset barnevernfaglig kompetanse og at personer med utdanningen oppramset på side 25 i høringsnotatet ikke har forsvarlig kompetanse til å utføre disse oppgavene. Det barnevernfaglige skjønnet er sammensatt og krever både kompetanse i juss, psykologi, samfunnsfag mm, dessuten praksis/erfaring. Ifølge fagplaner er det kun bachelor i barnevern og sosialt arbeid som gir barnevernfaglig kompetanse. Befring-utvalget understreket dette (NOU 2009:8).

FO støtter ikke utformingen av kompetansekravet. Vi anbefaler at kompetansekravet omformuleres slik at personer med bachelor i barnevern og sosialt arbeid fyller kompetansekravet enten ved barnevernmasterne som er under utvikling eller andre relevante mastere. Andre utdanningsgrupper kan supplere barnevernspedagoger og sosionomer i disse stillingene dersom de kan dokumentere barnevernfaglig kompetanse på masternivå, inkludert juridisk kompetanse innen barnevern.

Barnevernledelse

Det er viktig å stille krav til kompetanse hos barnevernleder. Kritikken over gjelder også kompetansekravet for barnevernleder og stedfortreder. FO anbefaler at barnevernleder må fyller kompetansekravet, slik vi har skissert det. For ledere anbefaler vi også formell lederkompetanse, enten gjennom et masterløp eller som videreutdanning. I tillegg anbefaler vi at leder har erfaring fra arbeid i barnevernet, helst fra kommunalt barnevern.

Tiltak for at dagens ansatte kan fyller kompetansekravene

FO støtter muligheten for at dagens ansatte skal kunne fyller kompetansekrav gjennom erfaring og videreutdanning. Vi mener også at det i mange tjenester vil være flere ansatte som vil ønske å ta en masterutdanning. Dette må det legges til rette for.

For at dagens ansatte skal kunne oppfylle kompetansekravet som gjelder fra 2031, må det være nok ressurser i tjenesten til at noen til enhver tid tar videreutdanning eller mastergrad. Det krever tid for den som skal ta videreutdanning eller master, både til fysiske samlinger, arbeidskrav, pensumlesing og eksamen. Tilbakemeldinger fra våre medlemmer tyder på at ansatte som regel bare får permisjon til obligatoriske oppmøter, som for eksempel eksamen. Det kan ikke forventes at ansatte skal ta utdanning for å fyller kompetansekravet på egen fritid. FO forventer at departementet kommer med en plan med tiltak, også økonomiske, for å sikre dette.

Ansatte som tar videreutdanninger eller master fører til lavere arbeidskapasitet ved kontoret. Selv om det er satt av midler til vikar, er det ikke nødvendigvis lett å skaffe det. Ofte er vikarer som tar små stillinger og vikariater nyutdannede uten eller med liten erfaring. Dette vil kreve mye av tjenesten med henhold til opplæring og oppfølging av

den aktuelle vikaren. Det er derfor helt nødvendig å sikre en mye mer robust grunnbemanning i barneverntjenesten. Det vil gi rom både for å håndtere det løpende arbeidet og samtidig sikre kompetanseutvikling. Gjøres ikke det er FO svært bekymret for at kompetanseløftet kun vil bli enda en belastning på en allerede hardt presset tjeneste.

Dispensasjon

FO støtter mulighet for dispensasjon når det gjelder kompetansekrav. Vi er imidlertid bekymret for at noen barneverntjenester vil få for mange ansatte på dispensasjon. Dette vil kunne få konsekvenser for departementets mål om å styrke både kompetanse og kvalitet i kommunalt barnevern. Vi anbefaler derfor departementet å se grundigere på denne problemstillingen i det videre arbeidet med ny barnevernslov.

Lønn for kompetanse

I dag er barnevernkonsulenter i det kommunale barnevernet ansatt i ulike stillingskoder. De fleste av dem i stillingskoder kun med krav om 3-årig U/H-utdanning, til tross for at mange har videreutdanning og i mange tilfeller mastergrad. Startlønnen i en stillingskode med krav til 3-årig U/H-utdanning er i dag kr 410 000. Startlønnen i en stillingskode med krav til mastergrad er kr. 514 600.

I dag lønnes ansatte forskjellig fra kommune til kommune. Bakgrunnen for dette er blant annet at det er et stort lokalt handlingsrom til å vurdere i hvilken grad det egentlig er «krav» til at de ansatte har et visst utdanningsnivå. Dermed er det noen ansatte i barnevernet i dag som har master og lønnes i kode for master, og noen ansatte som har master og lønnes i kode for 3-årig U/H-utdanning. Gjennomføring av forslaget om kompetansekrav i barnevernet vil innebære at det foreligger et u diskutabelt «krav» til mastergrad og at alle ansatte som enten har eller får slik grad må løftes til riktig stillingskode. Dette støtter FO. Videre mener FO at alle som har master/får master frem til 2031 bør løftes til masterkoden. I tillegg til å videreutvikle kompetanse og skaffe ny kompetanse må vi verdsette den kompetansen vi allerede har, og unngå lønnskjevheter mellom ansatte med lang erfaring og nyutdannede. Utgiftene kommunene vil få med dette må dekkes spesielt, og ikke tas av rammen og gjennom lønnsoppgjør.

Kompetansekrav i institusjonsbarnevernet

FO støtter et kompetansekrav på bachelornivå for ansatte i barnevernsinstitusjon. I tillegg mener vi det også bør være stillinger med krav om kompetanse på masternivå i institusjonsbarnevernet.

Det er mange fag og disipliner som er viktige for utviklingen av det barnevernsfaglige arbeidet i barnevernsinstitusjonene. Kompetansen ansatte i institusjon trenger handler om både den praksis yrkesutøverne skal utøve – miljøterapeutisk arbeid, og en teoretisk og forskningsmessig forståelse og forankring av arbeidet. Dette mener vi er en barnevernsfaglig kompetanse barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og psykologer innehar. Vi anbefaler derfor at det må være et minimum på 80 % ansatte med denne barnevernsfaglige kompetanse i alle barnevernsinstitusjoner. Dette anbefaler vi at gjenspeiles i kompetansekravet.

Samtidig som kjernekompetansen bør være som beskrevet over, vil ulike institusjoner ha forskjellige kompetansebehov. Etter en konkret vurdering av en institusjons behov for kompetanse mener FO at sykepleiere, lærere og barnehagelærere som har klinisk master eller klinisk videreutdanning på masternivå, samt personer med masterutdanninger innenfor psykologi, pedagogikk, spesialpedagogikk eller sosialpedagogikk vil kunne ha relevant kompetanse for arbeid i barnevernsinstitusjon.

Institusjonsledelse

Det er viktig å stille krav til kompetanse hos ledere og stedfortredere av barnevernsinstitusjoner. FO støtter derfor forslaget om kompetansekrav på masternivå, med samme definisjon av barnevernsfaglig som over. For ledere anbefaler vi også formell lederkompetanse, enten gjennom et masterløp eller som videreutdanning. I tillegg anbefaler vi at leder har erfaring fra arbeid i barnevernet, helst også fra institusjonsbarnevernet.

Omsorgssentre for enslige mindreårige

FO er ikke enig i departementets konklusjon om at det ikke behov for samme kompetansekrav i omsorgssentre for enslige mindreårige som det er i barnevernsinstitusjoner. Det er godt dokumentert at enslige mindreårige har mange traumatiske opplevelser enten fra hjemlandet eller på flukt. Som barn på barnevernsinstitusjoner har mange enslige mindreårige store og sammensatte utfordringer. Mange har traumer som følge av omsorgssvikt, overgrep eller vedvarende stress og generell utrygghet. I tillegg kommer belastningen med å ikke vite hvor familien befinner seg eller om de er trygge. Dessuten er det for svært vanskelig for mange å leve uten å vite noe om fremtiden mens man venter på svar om innvilget opphold. Samtidig skal man tilpasse seg en ny hverdag og et nytt samfunn. FO anbefaler derfor at omsorgssentrene skal ha samme kompetansekrav som barnevernsinstitusjoner.

Kompetansekrav i andre deler av andrelinjebarnevernet

Departementet har i liten grad drøftet behov for kompetansekrav i andre deler av Bufetat enn barnevernsinstitusjoner. FO mener det også i resten av andrelinjebarnevernet bør være kompetansekrav. Vi anbefaler at stillinger hvor ansatte i stor grad skal gjøre tilsvarende barnevernfaglige vurderinger og beslutninger som i kommunalt barnevern også bør ha tilsvarende kompetansekrav. For eksempel vil dette gjelde ansatte som gjør vurderinger for inntak til institusjon. På samme måte bør stillinger som tilsvarer arbeidsoppgavene som gjøres i institusjon, for eksempel spesialiserte hjelpetiltak, ha kompetansekrav som tilsvarende de som stilles i institusjonene.

Kommuners og institusjoners plikt til å tilby veiledning

FO har lenge anbefalt å lovfeste arbeidsgivers veiledningsplikt for sine ansatte. Dette gjelder både saks- og prosessveiledning. Vi støtter derfor at arbeidsgiver får en plikt til å legge til rette for veiledning for ansatte i barneverntjenesten og barnevernsinstitusjoner. Videre mener vi det er viktig å påpeke en veiledningsplikt påhviler både arbeidsgiver og den ansatte selv. Uansett lengde på utdanning vil ansatte ha behov for veiledning både når en starter å arbeide i barnevernfeltet, men også som et kontinuerlig tiltak for å sikre kvalitet, samt motvirke turnover og slitasje. Det er viktig at ansatte ikke sitter alene med komplekse problemstillinger. Det er også behov for kontinuerlig oppdatering for å tilegne seg ny og oppdatert kunnskap uavhengig av utdanningsnivå ved oppstart i barnevernfeltet.

I tillegg anbefaler vi at veiledning også skal være en rettighet for de ansatte, inkludert ledere. Særlig vil vi understreke nødvendigheten av at det legges opp til at nyansatte skal ha rett på introduksjon og veiledning første året. FO er ikke enig med departementet om at kravet til mastergrad vil redusere behovet for veiledning. Ansatte vil fremdeles stå i krevende saker med stort ansvar og det stilles høye krav til selvstendige vurderinger. Dette er en arbeidshverdag som ikke endrer seg selv om det de ansatte har utdanning på masternivå. Nyansatte bør ha individuell- og gruppeveiledning med fokus på både det å være nyansatt, på fag og på kritisk refleksjon om egen rolle o.l. Dette anbefaler vi kommer i tillegg til at alle ansatte bør ha både individuell- og gruppeveiledning som fokuserer både på fag- og selvutvikling.

Kommuners og Bufetats plikt til å tilby veiledet praksis

FO er fornøyd med at departementet foreslår å lovfeste at kommuner og Bufetat har plikt til å tilby veiledet praksis. Dette er noe FO lenge har anbefalt.

Vi er enig i det som påpekes i høringsnotatet om at det må komme på plass et enhetlig system som sikrer tilgang til praksisplasser i kommunene. Alle skal ikke jobbe i barnevernfeltet og ansatte bytter også jobb. Det må på lik linje med helsefeltet sikres at studenter i sosialfaglige grunnutdanninger får relevant praksis.

Når det gjelder praksis i barnevernet må det vurderes om kravet til praksisplass skal se forskjellig ut for de ulike profesjonene. Barnevernspedagogstudenter har strenge krav til praksis i barnevernsfeltet. Praksisplass i barnevernsfeltet er også relevant for sosionomstudenter, både i kommunalt barnevern og institusjonsbarnevernet. For vernepleierstudenter er det institusjonsbarnevernet som først og fremst vil være relevant. FO er opptatt av tverrfaglighet i praksis og anbefaler at det utarbeides retningslinjer for å sikre en forutsigbar og rettferdig fordeling mellom utdanningene som er aktuelle for praksis i barnevernet.

FO er fornøyd med at departementet foreslår at virksomheter som tar imot studenter skal bli kompensert for det, og at utdanningsinstitusjonene vil bli tildelt ressurser for å betale for praksisplassene. Det er viktig at disse ekstra ressurser blir tildelt utdanningsinstitusjoner og at de blir øremerket praksis. På den måten kan man unngå at det må avveies hvert år om det er økonomi til dette. For øvrig anbefaler vi at dette innføres for alle typer praksis, ikke bare i barnevernet.

I tråd med våre innspill til kompetansekrav anbefaler vi at det i kommunalt barnevern er barnevernspedagoger og sosionomer som skal være veiledere. For institusjonsbarnevernet anbefaler vi i tillegg at vernepleiere kan være veiledere. Det er viktig at den enkelte arbeidsplass har ansatte med veiledningskompetanse. Avslutningsvis vil vi understreke at et godt praksisopphold forutsetter god samhandling mellom student, arbeidsplass og utdanningsinstitusjon.

Med vennlig hilsen

Sign.

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Sign.

Tonje Wejden
Rådgiver